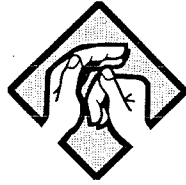

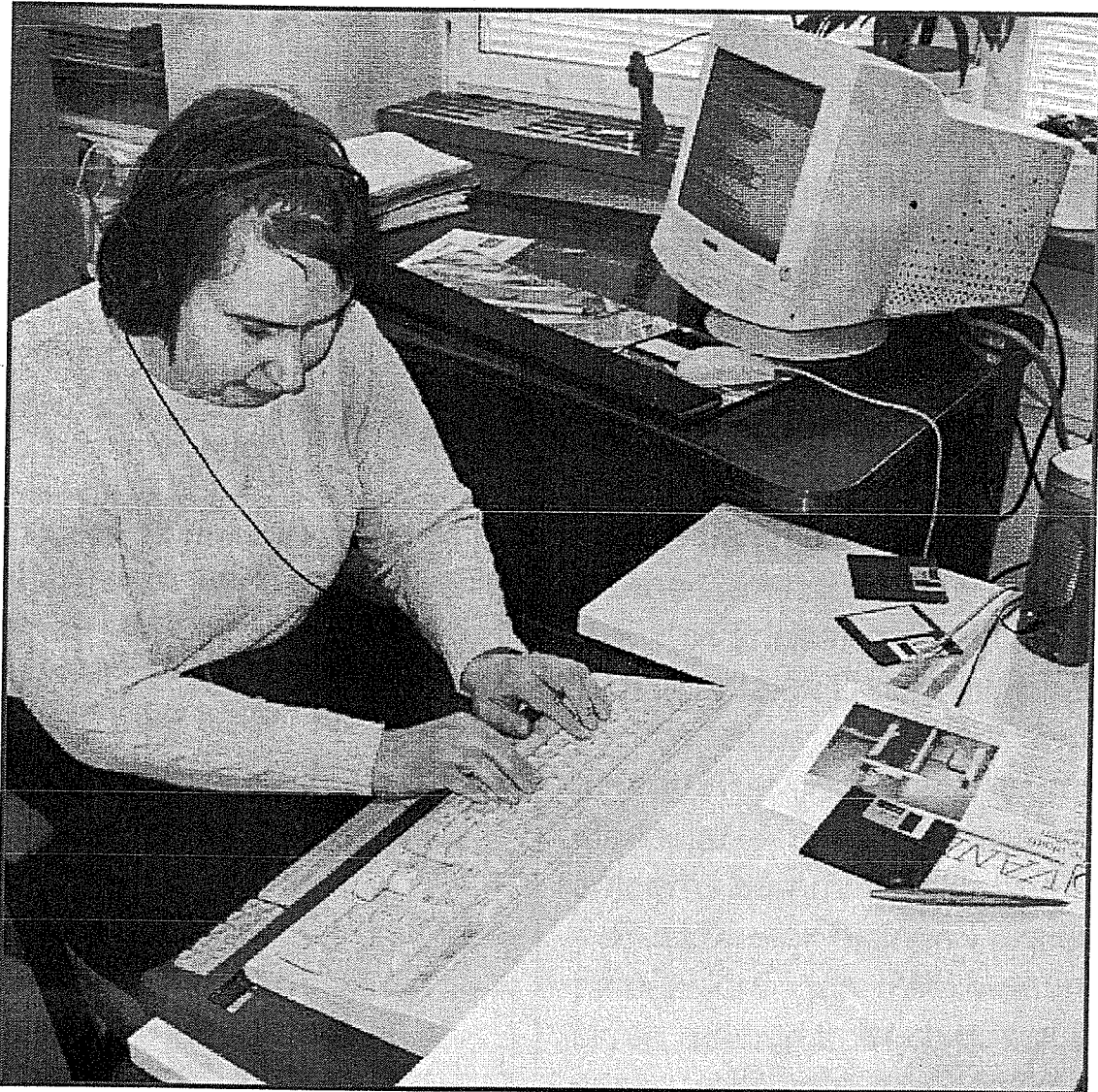
KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands

Dövblindarf

Mars - April 2/2003

Anu studerar

Marianne i Miss DövFinland tävlingen

Innehåll:

Fem frågor	2
Ledaren: Vi förlitar oss på varandras stöd: U.Kungas	3
Marianne – I arvprinsessa i Miss Döv Finland-tävlingen. K. Pyykkö	4
Celia - De Synskadades bibliotek: A. Mikkola	6
Vuxenstudier hemma – distansstudier ett alternativ. H. Majava	8
Arlainstitutet utbildar. A. Mikkola .	10
Erfarenheter av studier vid Arlainstitutet. A. Mikkola	11
Rätt till kvalitativ och fungerande tolktjänst. P. Lappi och A. Savulahti	13
Fördjupa det egna språket: M. Kovanen	14
God hygien – en glädje för en själv och omgivningen: S. Koskinen	16
Ttangentetikett till mobiltelefonen och käpphållare för den vita kappen. R. Lahtinen	18
Åsikten: Rehabiliteringsansvaret till den offentliga sektorn: M. Ritala	18
Ingas meddelanden: I. Lassfolk-Herler	19
Dikt: Vännernas händer. V. Hyttinen	20

Pärmen: Anu Mikkola utför arbetspraktik (bild: KP)

Rättelse: I Känslsprötet 2/2003 påstods det att man kunde åka gratis i lokaltågen med synskadekort. Detta stämmer inte; assistenten får åka gratis också i lokaltågen.

Fem frågor:

1. Vilken är måttenheten för frekvens?
2. Vilken är den första finländska kvinna som har fått en egen flaggdag?
3. Vilka är FN:s Unesco världsarvsobjekt i Finland?
4. Vilken dag och var i Finland bränner man påskbrasor?
5. Vilken är påskens liturgiska färg, d.v.s. vilken färg använder man i kyrkorna under påskan?

Svar:

1. Måttenheten för frekvens är hertz.
2. Den nya flaggdagen är till ära av Minna Canth och jämställdheten 19.3. Minna Canth föddes 19.3. 1844.
3. FN:s världsarvsobjekt i Finland är fem till antalet. Dessa är Gamla Raumo, Sveaborgs fästning, den gamla kyrkan i Petäjävesi, Verla bruks- och klädesfabrik samt gravarna från bronsåldern i Sammallahdenmäki.
4. Påskbrasor bränns i Österbotten på påsklördagen. Påskbrasorna skall skrämja bort troll och häxor. Den karelska traditionen med videkvistar har nuförtiden gått samman med trollen: de små trollen vandrar omkring med videkvistar i händerna.
5. I den evangelisk-lutherska och katolska kyrkan är påskens färg vit. I den ortodoxa kyrkan röd. ■

Vi förlitar oss på varandras stöd

Jag är teckenspråkig. Jag är föreningens ordförande och jag kräver fortfarande egna rättigheter för teckenspråkiga. Nu tror jag också på att vi kan stöda varandra. Vi bevakar alla dövblindas rättigheter så att vi kan uppnå dem.

Det nya stadgeförslaget garanterar de dövblindas ställning bättre än den gamla. Organisationens språk omnämns som jämlika. Rätten att delta i organisationens verksamhet på eget språk och eget kommunikationssätt finns i 1. paragrafen.

Till strävandena i paragraf 2 har lagts jämlikhet inom föreningen och i hela samhället. I samma paragraf finns också något nytt: moment 3 om de dövblindas självständiga deltagande och påverkan.

Också vid valet av personal är det viktigt att de man anställer kan kommunicera med dövblinda. Detta garanteras i paragraf 11 moment 9: styrelsen är förpliktigad att välja personalen enligt språk- och kommunikationsförmåga.

Baserat på förordningarna kan man också uppgöra instruktioner för den

personal som dagligen arbetar med de dövblinda och skapa personliga fortbildningsprogram. När personalen kan kommunicera naturligt med den dövblinde kan denne existera naturligt och jämlikt. Det är alltid viktigt att välja rätt personal.

Detta nya förslag har beretts på min begäran. Jag gick igenom det och gjorde ändringsförslag. Vid det tillfället diskuterade jag också med den blivande verksamhetsledaren. Viceordföranden gjorde på sitt håll egna ändringsförslag. Till dessa ändringsförslag framförde organisationssekreteraren och informatören ytterligare ett kompromissförslag. Om detta diskuterade vi tillsammans. Därefter gjorde vi ännu några ändringar och beslöt att lägga fram förslaget till för styrelsen. Styrelsens förslag godkändes nästan enhälligt.

Förslaget till ändringar av stadgarna är konstruktivt och positivt. Jag har inte avstått från mina krav. Om de nya stadgarna inte fungerar kan de ändras i framtiden. Åtminstone kommer jag att återkomma till dem så många gånger som det behövs. Om stadgeändringarna nu godkänns kan vi börja förverkliga saker i praktiken, t.ex. börja reservera pengar för teckenspråksmaterial och utveckla produktionen av det.

Ulla Kungas, ordförande ■

Marianne - 1. arvprinsessa i Miss Döv Finland-tävlingen

Katri Pyykkö

Marianne Mielityinen valdes till första arvprinsessa i Miss Döv Finland-tävlingen. Andra arvprinsessan var Johanna Hakala. Tävlingen vanns av ryskfödda Olga Suokas. Hon kommer att representera Finland i Miss Döv World-tävlingen i Tjeckien i sommar.

Marianne är välkänd för oss. Hon är aktiv medlem i de dövblindas ungdomsklubb. Hon berättar att hon deltog i tävlingen eftersom hon blev ombedd att göra det. Hon var litet fundersam först, men kom sedan till den slutsatsen att tävlingen skulle vara en god erfarenhet. I tävlingen deltog fem flickor. Marianne uppträdde i egna kläder, fastän man också hade kunnat låna kläder. Hon tyckte att det kändes trevligare att framträda i egna kläder.

Tävlingen var spännande

Första omgången gjordes i vardagskläder, varvid deltagarna skulle presentera sig och berätta om sina hobbyer. Därefter skulle man framföra

någonting. Marianne sjöng. Följande omgång var en uppvisning i cocktaildräkt. Tero Suominen intervjuade de snyggt klädda deltagarna. Sedan följde festdräkterna. Då valdes tre flickor som blev misser och deras två arvprinsessor. Dessutom valdes Internet-favoriten och den närvarande publikens favorit. Före det slutgiltiga valet intervjuades alla tre flickorna av domarna. Varje domare ställde en fråga.

Efter avslutad tävling berättade domarna att de i sitt val poängterade förmågan att uppträda, ett glatt och positivt yttre och förmågan att besvara frågorna väl. Man måste kunna föra sig bra och vara stilig på sitt eget sätt. Också den inre skönheten räknades. Den fann domarna säkert genom frågorna och uppträdandet, trodde Marianne.

Marianne trodde inte att hon skulle komma vidare i tävlingen. Så här berättar hon: "Jag var förvånad över att jag fick fortsätta. Först valdes den andra arvprinsessan. Olga och jag

Marianne är vacker också utan make-up. Hon var på praο på Centralbyrån en vecka. Till uppgifterna hørde att lära sig användningen av digitalkameran. Denna bild har Marianne själv tagit.

blev stående kvar. Det var hemskt spännande när vi stod där på tumanhand. Mitt namn nämndes först. Jag var verkligen nöjd över att ha varit så nära segern. Det är svårt att förklara hur det kändes. Kanske en viss lättnad över att allt var över, alla de där övningarna och allt. De var stressande och spännande. Främst kände jag mig lättad. Jag var också väldigt glad.”

Marianne rekommenderar Miss Döv tävlingarna. Det lönar sig att lita på sig själv och klä sig så att det passar den egna personligheten. Man borde också vara modig: titta folk i ögonen, leva med och tro på att man klarar sig. Olga var den enda som gått i modellkurs. Hon hade större erfarenhet, förmåga att uppträda och säkerhet än vi andra, säger Marianne. Marianne drömmer inte om modellyrket, fastän hon kunde tänka sig att

göra modelljobb om tillfälle erbjuds. Marianne studerar första året grafiska ämnen vid Tammerfors yrkesinstitut. Utbildningen är 3-årig. Så här säger hon: ”I princip har jag inga problem med studierna. Allting har fungerat bra, också samarbetet med tolken, och lärarna har en bra inställning. Jag har inte funnit någonting som skulle vara svårt.”

Marianne skulle också vilja studera utomlands. Hon är också intresserad av inredningsplanering och av att undervisa teckenspråk och arbeta med människor.

Marianne rör gärna på sig. Hon utövar thai-boxning, simning och besöker ibland konditionssalen. Hon skulle också vilja göra benjihopp, där man från ändan av en kran hoppar ned hängande i ett fjädrande rep mellan himmel och jord med huvudet nedåt. Vilken flicka! ■

Celia - De Synskadades bibliotek

Öppna dörrar mot världen

Anu Mikkola

De Synskadades bibliotek Celia producerar och lånar ut böcker till blinda, synskadade och andra som inte kan läsa vanliga böcker. Biblioteket betjänar hela Finland. Biblioteket har upprätthållits av staten som ett specialbibliotek sedan år 1978. Bibliotekets specialuppgift är att producera och låna ut läroböcker från grundskolan ända upp till universitetsnivå. Biblioteket har också en svenskspråkig och utländsk avdelning. Det betjänar svenskspråkiga kunder och invandrare. Det lånar ut böcker på 25 – 28 språk. Punktskriftsavdelningen är också viktig. Celias största avdelning är talboksbiblioteket. Dess utlåningssiffror steg med 7% senaste år.

Punktskriftsböckerna viktiga

Föreningen "Böcker åt de blinda" som producerade punktskriftsböcker grundades år 1880. De första punktskriftsböckerna lånades ut till kunderna efter fyra år, 1884. Punktskrifts-

boken har försvarat sin ställning bland de synskadade. Många synskadade läser gärna punktskriftsböcker, fastän de också lyssnar på talböcker. Punktskriftsboken öppnar också dörren till litteraturens värld för många dövblind.

Talboken utvecklas

Talboken har genomgått många förändringar. År 1956 påbörjade De Blindas Centralförbund produktionen av talböcker på öppen spole. I början av 1980-talet avstod man från den. 1972 började biblioteket producera talböcker på Clark and Smith kassetter. På dessa rymdes 12 timmar inläst text. Dem kunde man lyssna på med en specialapparat. Celia slutade med detta, eftersom den engelska tillverkaren inte längre tillverkade kassetterna och apparaturen.

C-kassetterna tog i bruk i slutet av 1970-talet. Till en början gjorde De

Synskadades bibliotek läroböcker på C-kassett. C-kassetten är för närvarande den talboksformen som är i bruk. Som talbok kommer C-kassetten säkert att användas ännu i många år.

Framtidens talböcker utvecklas hela tiden. Nyaste nytt är Digitala Daisy-talboken. Med en digital talbok avses digitalt lagrad människoröst. Daisy-böcker kan man lyssna på med CD-spelare som har MP3 funktion. Det finns två apparater av olika märken. Problemet är priset och vem som betalar apparaterna för synskadade och andra med lässvårigheter.

Man kan också lyssna på Daisy-talböckerna med dator. Då behövs en CD-station, ljudkort och ett särskilt ljudprogram. Det är lättare att läsa en Daisy-talbok än en C-kassettbok. I den senare måste man spola fram och tillbaka. I Daisy-boken kan man hitta rätt kapitel genom att bläddra i rubrikerna både med läsapparaten och med datorn. Med datorn kan man göra understreckningar och egna anmärkningar i tal eller skrift. Till dessa kan man senare återvända. En Daisy-bok ryms vanligtvis på en CD-romskiva. Nästa år börjar Celia låna ut läroböcker som Daisy-böcker. Målet är att ta Daisy-systemet i bruk mellan åren 2004 och 2007, om fi-

nansieringen kan ordnas.

Celia har också inlett utlåning av böcker på nätet, d.v.s. elektroniska böcker. Dem kan man söka efter via datorn med hjälp av de Synskadades Centralförbunds "luetus-program". Det kommer ut ungefär 7 nya e-böcker i månaden. De har sin egen växande läsekrets.

All slags litteratur tillgänglig

Celias urval av böcker är stort. Där återfinns läroböcker, tal-, punkt- och e-böcker. I punktskrift finns skön- och facklitteratur, böcker för dem som håller på att lära sig punktskrift samt barn- och ungdomsböcker. Dessutom finns det taktila bilderböcker samt bilderböcker med punktskrift. För musikutövare finns det punktskriftsnoter på punktskriftsavdelningen. Bland talböckerna hittar man fakta- och skönlitteratur, barn- och ungdomsböcker, radiohörspel och tidskrifter.

Synskadeföreningarnas medlemmar är bibliotekets kunder. Om en person med någon annan skada eller sjukdom som omöjliggör läsning av vanliga böcker önskar bli kund, behöver denne intyg av läkare eller annan sakkunnig. Vi önskar er alla en trevlig vår i läsningens tecken. ■

Vuxenstudier hemma – distanstudier ett alternativ

Heikki Majava

Folkbildningsinstitutets Etäopisto (Distansinstitut) har redan under 80 års tid givit finländarna en möjlighet att studera och fortbilda sig hemifrån. Det finns två distansinstitut i Finland. Det ena är Folkbildningsinstitutets Etäopisto och det andra är det svenskspråkiga Distis.

Utbildningschefen vid Folkbildningsinstitutets Etäopisto berättar att institutet grundades år 1920. Det var beläget i Helsingfors ända fram till år 1996 då det flyttade till Orivesi. I Orivesi finns dessutom Folkbildningsinstitutets KVS-instituutti och Oriveden opisto. Utgående från Oriveden opisto fungerar dessutom utlandsfinländarnas hemgrundskola där barnen till familjer som är bosatta utomlands kan genomföra en finländsk grundskola och studera finska.

Etäopisto har i detta nu ca 50 distanslärare i bitjänst och ca 1800 elever. Man beställer ca 1000 kurser på årsbasis. Undervisningen bekostas med hjälp av kursavgifter och statsstöd. Den ordinarie personalen består av två heltidsanställda och en deltidsanställd person.

Hur går studierna till?

Verksamheten vid Etäopisto baserar sig på kurser som delats upp i 1-15 undervisningsmoduler. En undervisningsmodul innebär ca 20 elevarbetstimmar. Det vanligaste är att en kurs består av 6-8 undervisningsmoduler. Man studerar en undervisningsmodul åt gången.

Då uppgifterna i en modul är klara sänds de till distansläraren. Lärarens feedback erhålls inom ca en vecka. Efter detta försätter man med att utföra följande undervisningsmodul.

I distansinstitutet studerar man i sin egen takt. Undantagna är nätverkskurserna i skriftlig framställning. I dessa går hela gruppen framåt i samma takt. Studierna räcker i allmänhet 1/2 - 1 år. Man kan inleda studierna när som helst.

Studieavgiften baserar sig på kurserna och inte på den tid man utnyttjar. Kostnaderna för en kurs är ca 115 euro. Dessutom bör den studerande själv betala läroböckerna och annat färdigt tryckt material samt olika typer av undervisningsmedel.

Man kan inte avlägga examina på Etäopisto. De enda undantagen är vissa kurser i skriftlig framställning som utgör en del av grundstudierna i Kreativt skrivande vid Jyväskylän universitet.

Vad kan man studera?

Det finns olika kurser vid Etäopisto, i detta skede 65 stycken. Då och då kommer det nya kurser och man kan komma med förslag till nya ämnesområden.

Vid Etäopisto kan man studera olika språk allt från nybörjarkurser till gymnasiekurser och mera avancerade kurser därutöver. En del kurser stöder språkbehovet i arbetslivet och det behov man har inom servicenäringarna.

Förutom språk kan man studera pedagogik och psykologi. Bland kurserna finner man bl.a. arbetslivets psykologi och var mans psykologi. Man kan också inleda studierna på en nivå som ligger under gymnasiets kravnivån.

Centrala studieområden är kommunikation och skrivförmåga. Man har kurser i allt från kreativt skrivande till kurser för skribenter på olika nivåer, lyrikkurser och prosakurser. På journalistsidan har man kurser för tidningsmedhjälpare och avancerad journalistik, dvs. också informationslära.

Vem kan studera?

I princip kan vem som helst som fyllt 16 år studera vid distansinstitutet. Den studerandes skolbakgrund spelar ingen roll. Man kan kontrollera inledningsnivån på studierna så att man inte väljer en för enkel eller för svår kurs.

En hörsel- eller synskada är inget hinder för studierna. Institutets eget material kan sändas i digital form (textfil), om den studerande så önskar. Eventuella svårigheter kan uppstå beträffande de tryckta läroböckerna och de ljudband som eventuellt hör till dem om man inte kan få dem från de synskadades bibliotek Celia. Dessutom bör man beakta de övningar och distansuppgifter som läses in på band. Studier kan ersättas på annat sätt. Man bör komma överens om detta med läraren.

För att kunna studera på Etäopisto behöver man inte e-post. Det blir allt vanligare, men att utnyttja vanliga postförsändelser är fortfarande det vanligaste sättet att genomföra studierna på. En del av lärarna tar inte ens emot uppgifter per e-post. Detta gäller främst språkundervisningen där man har övningar som läses in på band.

Vidare information: Etäopistos studierådgivning tel. 03-3366311, e-post ataopisto@kvs.fi ■

Arlainstitutet utbildar

Anu Mikkola

Arlainstitutet är de synskadades yrkesutbildnings- och utvecklingscenter i Alberga, Esbo. Arlainstitutet erbjuder yrkesbaserad grund-, fortsättnings- tilläggsutbildning för synsvaga, gravt synskadade, personer med syn- och hörselskadade och dövblinda samt åt övriga personer som har ett handikapp eller en sjukdom som kräver specialarrangemang för att man skall kunna genomgå en utbildning. Om det finns lediga platser kan man också ta emot personer utan handikapp. Arlainstitutet är den enda utbildningsanordnaren för pianostämmare i Finland.

Till Arlainstitutets linjeurval hör bl.a. hantverkslinjen. Till denna hör möbel- tapetsering, korg- och möbelsnickeri med artesanutbildning som nyhet. Till hantverksområdet hör också en fler- valsproduktionslinje. Där får man undervisning i korgarbeten, skinn-, vävnings-, och olika hantverksprodukter. Man lär sig också producera andra produkter såsom metallföremål.

Inom handel och administrationslinjen kan man studera till merkonom, datanom eller individuellt till kundserviceyrken eller olika byråfunktioner. Inom social- och hälsovården kan

man studera till närvårdare samt massör. Många döva har fullgjort sina studier för närvårdaryrket vid Arla. Inom huslig ekonomi kan man studera vid skolan för huslig ekonomi eller utbildas sig för olika uppgifter inom städning, tvätteriverksamhet eller hushåll.

En viktig del av utbildningen vid Arlainstitutet är den inskolnings- och habiliteringsutbildning man har där man lär sig färdigheter man behöver som synskadad samt studieteknik. Efter dessa kurser kan man fortsätta på yrkeslinjerna eller söka sig till någon annan läroinrättning. Det hör till Arlas uppgifter att stöda elever som får sin utbildning vid andra yrkesläroanstalter. Man informerar också lärarna vid andra institut om synskaderelaterade frågor.

I princip kan man när som helst ansöka om att få studera vid Arlainstitutet. Man bör ansöka om inträde till kurserna som startar i augusti före den 15 april och till kurserna som börjar i januari före den 15 oktober. Arla är en statlig specialyrkesskola som dessutom har ett internat. Tel. 09-511081/elevhandledarna. Adress: Arlainstitutet. Boställsbacken 4-6, 02650 Esbo. ■

Erfarenheter av studier vid Arlainstitutet

Anu Mikkola

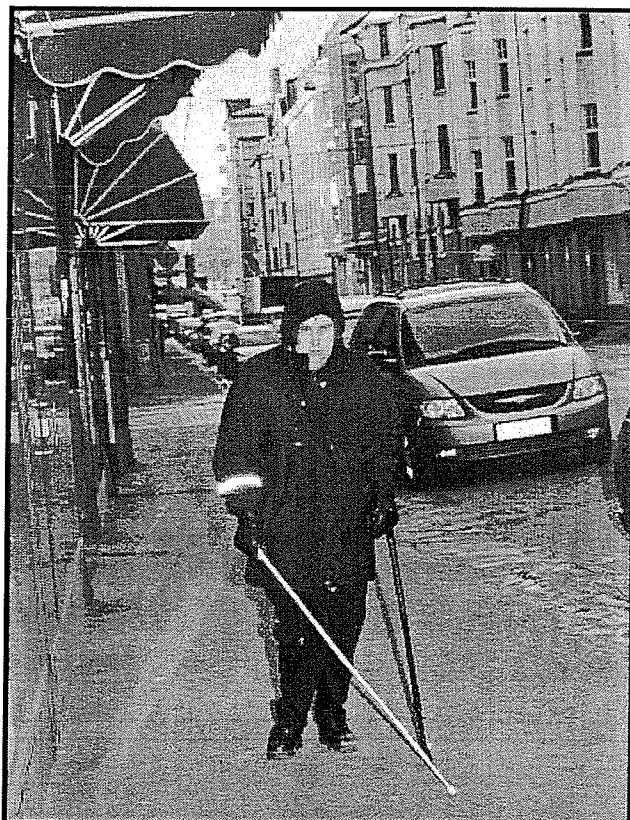
Jag har studerat vid Arlainstitutet dvs. de Synskadades yrkesbaserade institut för utveckling och utbildning i Esbo från och med hösten 2001. Först studerade jag ett halvt år studieteknik och IT-teknik och nu från våren 2002 på Task-kursen. Task är byrå- och kundservicekurs där varje studerande har individuella mål som riktas in på olika byrå- och kundserviceuppgifter.

Som målsättning redaktions- och informationsarbete

Jag riktar in mig på informationsuppgifter. Min målsättning är att informera om handikapp: syn- och hörselskador, synskador och hörselskador. Dessutom vill jag informera om hur man bemöter handikappade t.ex. för studeranden och arbetstagare inom hälsovårds- och socialsektorn. Jag har också för avsikt att informera och ge likställighetsstöd åt personer som nyligen blivit handikappade. Mitt mål är också att tala om de handikappades mentala problem eftersom detta är viktigt att få fram till fackfolket. Det

är också viktigt att uppmuntra de handikappade att söka hjälp då de känner att de har mentala problem.

Under våren 2002 studerade jag på distans vid Arlainstitutet från Tammerfors. Jag intervjuade informatörerna vid fem av Tammerfors handikapporganisationer och gjorde en rapport baserad på intervjuerna. Jag deltog dessutom i två litteraturcirklar och en skrivargrupp. Jag avlade också en psykonomexamen. En psykonom är

en expert på mentala patientproblem. Utbildningen ger de färdigheter som behövs för information inom mentalvården samt hur man fungerar som likställdhetsperson. Under våren studerade jag några dagar vid Arlainsitutet samt deltog i ett par kurser där som berörde datateknik. Under våren påbörjade jag också en kurs vid folkbildningsinstitutet för tidningsmedhjälpare. Denna kurs avslutade jag i början av februari i år. Jag klarade kursen med utmärkt resultat.

Jag fortsätter mina studier vid Arlainsitutet fram till juni år 2003. Jag har fortfarande studerat datateknik, informationsteknologi, gruppdynamik, samspelsförmåga inom arbetslivet. Jag har dessutom för avsikt att genomföra Internetkursen "skriv en tidningsartikel" inom ramen för journalistutbildningen.

Man bör tala om praktiska problem

I mina studier har jag haft problem med att höra vad som sagts. Det är svårt att samtidigt göra uppgifter på datorn, använda syntetisatorn med skärmläsningsprogrammet och följa med undervisningen.

Några av oss hörselskadade elever höll föreläsningar om hörselskador. Vi berättade om vår egen hörselskada och hur man bör beakta den hör-

selskadade eleven. Vi fick fin feedback på föreläsningarna.

Lärdom på arbetsplatsen

Nu är jag på arbetsträning på Finlands Dövblinda r.f.'s centralbyrås informationsavdelning. Under min träningsperiod skriver jag artiklar för Känselförbundet och samlar utländska artiklar till Nyhetsbladet. Som en del av min utbildning genomför jag en undersökning som vänder sig till Känselförbundets läsare. Avsikten med undersökningen är att hjälpa till att utveckla Känselförbundet och få tidskriften ännu intressantare och att beakta läsarnas önskemål. Undersökningen skall vara till nytta för att hjälpa Finlands Dövblinda att utveckla tidningen och en utmanande ämne för mitt slutarbete. Jag hoppas att jag kan utveckla tidskriften Känselförbundet och Nyhetsbladet också i redaktionsrådet.

Efter slutförda studier är min avsikt att informera om handikapp på olika ställen såsom i skolor. Jag har dessutom planer på att också informera handikappade. Min avsikt är också att skriva i olika tidningar om handikapp. Man bör hela tiden studera och utveckla sin egen yrkeskunskap. Idag talar vi om livslång inläring. Jag rekommenderar studier för var och en som har tid och krafter till det. Man har ofta nytta av det - om inte just nu så i framtiden. ■

Svar till läsarsikt:

Rätt till kvalitativ och fungerande tolktjänst

Päivi Lappi och Ari Savulahti

Katri Pyykkö och Eila Särkimäki har i Känselsprödet 1 och 2/2003 tagit ställning till myndighetstolkens fackliga stadganden ur den dövblinda klientens synvinkel. Vi är helt överens med Särkimäki beträffande vikten av tolkservicen och att tolkningen bör motsvara klientens behov. Artiklarna innehåller dock felaktig information som vi önskar korrigera.

Myndighetstolkningens fackliga stadganden förändrar inte praktiken för tolkservicen i Finland så att tolkarna inte längre skulle ledsaga och beskriva omgivningen. Stadgandena för teckenspråkstolkarna har godkänts i tolkverksamhetens samarbetsorgan år 1999. Samtliga tolkar inom tolkutbildningsregistret har förbundit sig att följa den. Myndighetstolkningens fackliga stadganden har utformats av Finlands översättar- och tolkförbund r.f. I detta skede utgör den endast en av grunderna för utvecklingen av de fackliga stadgandena för teckenspråkstolkarna.

I tolkverksamhetens samarbetsorgan har ingen någonsin ifrågasatt de dövblindas rätt till ledsagning och miljöbeskrivning. Såväl de dövblinda som andra nyttjare av tolktjänster har egna speciella behov som hänför sig till de språk som är aktuella eller de kommunikationsformer som används eller till olika tolkningssituationer. En väl fungerande tolkning bör uppfylla alla de krav som ställs i de olika situationerna. De fackliga stadgandena fungerar som ett slags stomme kring vilken man definierar innehållet baserat på de behov varje användargrupp har. För de dövblindas del definieras innehållet i samarbete med representanter för klienterna.

En annan fråga är sedan den att de dövblinda inte i alla situationer har behov av en tolk utan klarar sig på egen hand tillsammans med sin personliga assistent. För dessa behov kommer teckenspråksinstruktörerna i framtiden att fungera som välutbildade assistenter. Som ett exempel

kan nämnas Kuopio tolkcentrum som förmedlar både tolkar och assistenter. Klienten får själv avgöra om han har behov av en tolk eller en assistent. Vi önskar att detta förfarande också skall spridas till övriga tolkcentra.

I teckenspråkstolkarnas stadganden har man försökt beskriva tolkens yrkesetik med tio koncentrerade meningar. Man behöver ett material om vad dessa meningar betyder i praktiken med olika typer av klienter och vid olika tolkningstillfällen. Detta material bör stöda tolkens arbete och instruera om god yrkespraxis. Också tolktjänstens klienter har behov av material och utbildning.

T.ex. Finlands Dövblinda r.f. har börjat samla ihop material av denna typ. I humanistiska yrkeshögskolans enheter i Kuopio och Helsingfors inleds ett småskaligt projekt denna vår som berör dessa frågor. Branschorganisationerna försöker också få finansiering till ett mera omfattande utvecklingsprojekt rörande de fackliga stadgandena. I samband med projektet kan man också utvärdera om de nuvarande fackliga stadgandena för teckenspråkstolkar borde ändras.

Päivi Lappi, De Dövas Förbund,
Teckenspråkscentret

Ari Savulahti, Suomen Viittomakiel-
len Tulkit ry

Fördjupa det egna språket

Språkundervisning för teckenspråkiga dövblinda

Merja Kovanen

När det gäller att lära sig sitt eget språk är de dövblinda i en annan situation än personer med ett talat språk som modersmål. I den utbildning som riktar sig till den hörande delen av befolkningen spelar modersmålet en viktig roll under hela skoltiden. I dövskolorna undervisade man inte teckenspråk som ett undervisningsämne före 1990-talet.

Döva som är äldre än 45 år har i allmänhet gått i skolor där oralmetoden användes. Oralismen trängde undan användningen av teckenspråket i slutet av 1800-talet. Denna form av undervisning som baserade sig på tal användes i Finland ända in på 1960-talet. Under denna period var det förbjudet att använda teckenspråk i skolan. Undervisningen gick ut på läppläsning och skrivning.

Inställningen förändrades under 1970-talet och lärarna tilläts använda teckenspråk i sin undervisning. Men i allmänhet kunde de inte teckna. Under en lång tid använde man sig

av tecknad finska och tecken. Man kunde inte lära ut teckenspråkets uppbyggnad och inte heller den kulturinformation som berör teckenspråket.

Hörande familjers döva barn var nästan helt språklösa då de kom till skolan. De lärde sig teckenspråket av sina kamrater under de första åren i skolan. Språkets uppbyggnad blev oklar för många eftersom man aldrig undervisade deras eget språk.

De dövblindas möjligheter att utveckla sina egen språkkunskaper är begränsad. Att följa med teckenspråkiga TV-program och videor är svårt och för en del t.o.m. omöjligt. Då synen försämras inskränks också människo- relationerna. Man har inte ett tillräckligt antal personer att diskutera med.

Familjeutbildning nödvändig

Teckenspråksutbildning för familjer har givit många dövblinda en möjlighet att fördjupa sig i sitt eget språk. I familjeundervisningen studerar man teckenspråk och språkets uppbyggnad samt diskuterar språket och kulturen. Samtidigt funderar man över och övar upp kommunikationsmetoder som passar den studerande. Den dag man övergår till taktil kommunikation är den tid då den dövblinda behöver stöd. Det är viktigt att honom närstående personer deltar i kursen.

Under de senaste åren har man fått en hel del nytt forskningsmaterial om teckenspråket och den teckenspråkiga livsstilen. Man har också skrivit en del om dövblindhet. Det egna språket och dess historia är viktiga byggsstenar för den egna identiteten.

Under rehabiliteringskurserna vid de Dövblindas Verksamhetscentral gör man en kartläggning av kommunikationssituationen. Informationen om den tecknade kommunikationen används vid planeringen av kommande rehabiliteringskurser. På basen av dem kan man också skriva ett utlåtande till hemkommunen som kan vara till hjälp då det gäller att erhålla individuell familjeutbildning. Men tyvärr lyckas man inte alltid ordna denna utbildning. Ibland förstår inte kommunerna, trots utlåtandet, vikten av en fungerande kommunikationsförmåga. Det finns dessutom områden i Finland där det är hart när omöjligt att få tag på en teckenspråkslärare.

Man har förbättrat de dövblindas kommunikationssituation i Tammerfors. Med ekonomiskt stöd från Ahjola medborgarinstitut har man kunnat starta två teckenspråksgrupper. Den ena gruppen är för icke-teckenspråkiga dövblinda och den andra för teckenspråkiga dövblinda. Den nya verksamhetsformen inleddes på initiativ av de dövblinda. ■

God hygien

En glädje för en själv och omgivningen

Sointu Koskinen

I samband med kommunikation har begreppet kroppsspråk blivit känt. Vår kropp kommunicerar genom att sända signaler till personer i vår omgivning. Också vårt sätt att klä oss, de föremål vi väljer, vår användning av utrymmen, närhet och hygien (renlighet) och speciellt bristen på den berättar mycket om oss - antingen vi vill det eller inte. Vårt eget kroppsspråk kan berätta att vi egentligen inte bryr oss om vårt eget välbefinnande. Den kan också berätta att vi inte bryr oss om vilken bild vi ger av oss själva till andra människor. - Kan man göra någonting åt det?

Den nödvändiga svetten

Svettningen justerar kroppens temperatur. Med hjälp av den avlägsnas överflödigt värme ur kroppen, t.ex. vid feber. Fysisk ansträngning, för varma kläder och spänningstillstånd får oss att svettas. En snabb hormonverksamhet får oss också att svettas. Vi kan svettas 1,5 - 6 liter per dygn. Delar av svetten avdunstar och

upplöses direkt från huden. Svetten i sig själv luktar inte. Den består nästan enbart av vatten. Men trots detta vet vi alla hur svett luktar. Detta beror på att svetten innehåller en liten mängd ämnen som bakterier som lever på huden använder som näring. Den dåliga lukten beror de facto på bakteriernas "matsmältning".

Det hjälper att tvätta sig

Svett och talg (hudens egna fett) håller hudens yta flexibel och mjuk. Om man har hoppat över tvättningen börjar huden kännas smutsig och den börjar lukta. De bakterier som lever på huden förökas. De är inte skadliga och åstadkommer inte några sjukdomar. Om man dessutom glömmer att byta ut sina smutsiga kläder börjar man känna sig obehaglig till mods.

Med hjälp av tvätt med duschmedel eller tvål rengörs huden och mängden "svettätande bakterier" minskar. Det är bra att ta för vana att duscha dagligen. För hett vatten, en lång tid under duschen och en energisk användning av badborsten kan torka ut huden onödigt mycket. Detsamma gäller tvål eftersom den effektivt avlägsnar det fett som skyddar huden. För personer med torr hy lönar det sig att använda ett duschmedel eller duschtvål eftersom de också innehåller fuktighetskräm. Förutom dusch

kan man skämma bort sig med bad och bastu. Före bastun lönar det sig att först tvätta sig och att efter det gå och njuta av värmen. Bastun renar och ger avkoppling. Rena kläder förhöjer sedan njutningen. Man kan rena kroppen inifrån genom att dagligen dricka 8 glas vatten.

Deodoranter tar bort lukten

Man bör lägga deodorant på en torr och ren hud. Efter tvätten torkar man armhålan väl. Efter en stund lägger man på deodoranten. Det finns de som önskar en doftande deodorant och de som vill ha en utan doft. Starka dofter kan irritera allergiska personer.

Det finns två typer av deodoranter. Den vanliga "dödön" dödar hudens bakterier. Den andra typen är en antiperspirant som förhindrar svettningen: den stänger hudens porer. Då rinner svetten inte ut från armhålorna utan den avlägsnar sig via andra svettporer. Det finns 2.5 miljoner av dem. Från apoteken kan man köpa deodoranter som är effektivare än de man kan köpa i vanliga affärer. Man bör noggrant bekanta sig med instruktionerna för användning av apoteksdeodoranterna och sedan följa dem. Utöver de kemiska deodoranterna finns det kristallstensdeodoranter som man får från naturproduktsaffärerna. Det är en färglös, glasaktig natursten. Den är enkel att använda.

Man väter stenen och drar den över huden i armhålorna.

Men deodoranterna hjälper inte alltid. Efter några timmar rinner svetten och vår egen näsa säger oss att allting inte är som det skall vara. Armhålorna och håren där bildar en skyddad och fuktig plats för bakterierna. Att raka sig under armarna hjälper till i striden mot svettlukten. Efter det man rakat bort håren kan en deodorant göra att huden börjar svida. Det lönar sig att inte använda deodorant ett dygn efter det man rakat sig. Det är inte enbart kvinnans privilegium att raka sig under armarna.

I affärerna finns det många deodorantmärken i olika slags förpackningar. De finns i form av spray, roll-on (bollflaskor), stift, vätska, kräm eller puder. Spraydeodoranterna innehåller ofta kemikalier som kan irritera en känslig hud. Roll-on, stift och kräm kan kanske lättast appliceras. En glasflaska kan lätt gå sönder. Plastflaskor håller också om de faller i golvet.

Man kan använda sig av olika hygienprodukter. Dessa olika tvättmedel, hårtvättningsmedel och deodoranter, hudkrämer osv. kan märkas med hjälp av punktskrift, självhäftande etiketter, gummiband eller varför inte mållartape. På så sätt hittar man dem och kan lätt känna igen dem. ■

Tangentetikett till mobiltelefonen och käpphållare för den vita käppen

Riitta Lahtinen

Hjälpmiddelscentralen vid De Synskadades Centralförbund säljer en "lättläst tangentetikett" för mobiltelefonen. Denna tangentetikett har både siffrorna och bokstäverna på samma etikett. Man fästa dessa på mobiltelefonens tangenter. Priset är 5 euro.

Det finns situationer då man önskar att man hade tre händer! Då man i olika situationer, t.ex. i en butik behöver båda händerna för att undersöka varor vet man inte alltid vad man skall göra av käppen. Om man ställer den att luta mot någonting faller den vanligtvis omkull. Oftast lägger man den under armen vilket gör att ens kroppsställning blir konstig och stel.

Nu har hjälpmedelscentralen en käpphållare för den hopfällbara vita käppen. Käpphållaren är en en centimeters "ring" av plast som kan placeras runt käppen. Den öppnas på ett ställe och sluter tätt om käppen. Man sätter fast den på käppen och den stör inte på något sätt användningen av käppen. På motsatta si-

dan av ringen finns fasthållarna (hållhakar). Den ena är ca två cm och den andra ca 3 cm lång. Då man viker ihop käppen kan man placera den korta hållhaken t.ex. över en bordskant så att käppen hänger från den. Den glider inte. Den längre hållhaken kan man placera t.ex. i kappfickan eller fästa i bältet vilket gör att käppen hålls där utan att man håller i den. Den kostar 11.30 euro. Dessutom finns det en fasthållare för stödkäppar. Den kostar 12.80. ■

Åsikten:

Rehabiliteringsansvaret till den offentliga sektorn

Maisa Ritala

Finlands Dövblinda r.f. är den organisation som har hand om rehabiliteringen av syn- och hörselskadade samt dövblinda i alla åldrar i Finland. Föreningen har problem med interna motsättningar. Har föreningens styrelse överhuvudtaget tillräcklig expertis beträffande rehabiliteringsfrågor? Det finns behov av att fungera som en ren handikapporganisation med uppgifter inom organisationspolitik och frågor kring intressebevakning. Verksamheten har brett ut sig över vad som är praktiskt möjligt. Är ans-

varet för en liten organisation för stort?

Enligt min åsikt borde rehabiliteringsansvaret överföras till den offentliga sektorn. På så sätt kunde vi lösgöra resurser till den övriga verksamheten och få grundrehabiliteringen och den nödvändiga kursverksamheten ordnad. Rehabilitering, undersökning och vård borde koncentreras till ett eller högst två universitetscentralsjukhus. Den kliniska undersökningen skulle öka och man kunde kanske äntligen få så mycket expertis att syn- och hörselskada samt dövblindhet äntligen skulle accepteras som ett självständigt handikapp som har sina egna problem och påverkningar. Det vet vi själva.

Detta är möjligt. Det kräver mängder av arbete och insikter både av styrelsen och av ledningsgruppen. Vi bildar en så liten grupp att man inte är intresserad av den inom den offentliga sektorn såvida inte våra problem synliggörs. Det är enkelt att prioritera och spara när det gäller vår grupp. Vi måste synas i dagens samhälle. För alla syn- och hörselskadad är det så svårt att reda sig i vardagen att endast ett fåtal har krafter till ytterligare ansträngningar. Stötesten för många är dessutom bristande kommunikationsförmåga och brist på information. Genom att koncentrera rehabiliteringen kunde vi utveck-

la rehabiliteringen ytterligare också till dem som inte har någonting att göra med föreningen. Naturligtvis bör man dra nytta av den kunskap och de färdigheter föreningens arbetstygare har: det finns ingen annan instans som organiserar individuella kurser, men vi kunde erbjuda kursverksamhet till dem som behöver det.

Var och en av oss är den bästa experten på våra egna frågor. Men vi är inte experter på andras problem. Vi behöver den offentliga sektorn samt ett större kunnande inom hälso- och socialvården beträffande vårt handikapp. Detta är en utmaning. Jag hoppas att vi har tillräckligt mod för att genomföra det. ■

Ingas meddelanden:

Jag är ledig 24.-28.4.

Ingen kanslidag den 28.4.

6.5. Kommer vår verksamhetsledare Kai Leinonen på besök till klubben i Vasa, vi börjar kl. 12.00.

20.5. Tillsammans med Lena Sandbacka (FSS) är jag i Kristinestad och berättar om syn-hörselskador och hjälpmedel.

Ha en trevlig 1 maj!

Inga ■

Vännernas händer

Vieno Hyttinen

Varm hand, sval hand,
Barnahand,
Tankarnas magi. Handen lever,
Sänder ett budskap.

Vännen ser det, känner,
Orden möter tanken,
Då handen sänder sitt budskap.

KÄNSELSPRÖTET 29.årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövblinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Katri Pyykkö, tel. & texttel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. & texttel. (09) 54953521, email: tiedotus@kuurosokeat.fi och NKL frontdoor.

Redaktionsråd: Pirjo Aflecht, Tuula Hartikainen, Pekka Juusola, Anu Mikkola, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. **Tidningen utkommer** 11 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövblinda rf, Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors. Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517, email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>